

D É L

Major Nándor

5.

Egy szempillantás alatt átkenttem üldözőim gyermekségét: mintegy száz méternyi sávot fogtak be, lefelé nyilván a másik százat szándékozták felölelni, és így, mire háromszor-négyszer megmászta a hegyet, átcserkészték az egész területet, s a bokroktól felsebzetten, dolguk végezetlenül hazatérhettek, pedig folyton körülöttem sétáltak: nyomon követtem őket, mert azt reméltem, rábukkannak valahol a remetére, s nem kell magamnak tút keresnem a szénaboglyában.

A remetét azonban sehol sem lelték, csak a korszaját egy ösvényen, azt is összetörve; nagy zajjal, lármával törtettek a bokrok között, alighanem szándékosan: ismertem mind ezeket az embereket, tudták jól, dobbal nem lehet verebet fogni. „Kapok-e másik ruhát, hallod-e?“, kiáltotta valaki epésen a rendőrnek, amikor fennakadt egy csipkebokorban, „Ez való a te meghúlésednek, jól megizzaszt legalább; naponta végigcsinálhatnád“, szólt valaki a borbélynak, „Üthetjük a lába nyomát, bolond lesz bevágni bennünket“, dünnyögte a bal szárnyon egy zömök ember, „No nézd csak, valaki elhagyta a cipőjét“, kiáltotta valaki, s botjára, amivel kapaszkodott, szétmállott, esőverte bakancsot szúrt fel, úgy tartotta, mint a törökök lófarkas kopjáikat, „Hallgassatok, emberek, az istenit, még majd kerekét old“, dühöngött a rendőr, de szavának nem volt fogantja, „És ha ránkzúdít egy sziklát odafentről?“, aggályoskodott egy öreg, „Egyszerűbb volna lesbeállni“, mondta lihegve egy kövér, csapzott hajú ember, „De akkor se ereszd a közeledbe; ha meglátod, puff!“, mondta egy ösztövéregember, s belémhasított a felismerés: mégis hajsza ez, többé nem lehet nyugtom.

Valóban egy szikla mögött álltam, s meg is fordult az eszemben: egyetlen mozdulat, s akadna dolguk egymással bőven. Épp a borbély tartott felém. Bizonyítékot sohasem lennének. Aztán eszembe ötlött: bízhatnám a véletlenre is. Csak ki kellene mozdítanom a sziklát a helyéből, a szirt szélére tolnom: aki belekapaszkodik vagy nekidől, halálra zúzza magát, s száz ellen egy, hogy a csapda beválik. De a véletlen: öntestébe maró szenvtelen skorpió. Semmit sem tettem; jó köhajtásnyiról lestem: a borbély útjába esett a szikla, s csakugyan belé kapaszkodott, szakasztott úgy, ahogy gondoltam; pár nappal később szitkozódva fogtam a fejem: bárcsak kezét ráztam volna a véletlenrel.

„Nézd csak, egy törött korsó!”, kiáltott fel egy ember, s a rendőr felkapta a fejét, odasietett, „Ez alighanem a remetéé”, dűnnyögte, s lehajolt, a cserepeket illesztgette, „Emberek, nyomon vagyunk, vigyázat”, kiáltotta óvatosan, s felugrott, „Könnyen lehet, hogy megkereste a remetét és magával cipelte, siettükben pedig összetörték a korsót”, mondta a fürgén köréje serglett embereknek, azok meg óvatosan körülhordták a tekintetüket, s lopva még az égre is felpislantottak, „Elvitte már azokat az ördög innen”, dűnnyögte bátorítgatva magát a szikár vénember, „Ha meglátjátok, csak szóljatok”, mondta a rendőr, és mindenkit a helyére küldött; olyan óvatosan haladtak előre, hogy a szavuk is elállt, s inkább egymást tartották szemmel, mint a bokrokat; a távolság is mintha csökkent volna közöttük.

Alig vártam, hogy mögém kerülhessek: megtaláltam a korsó-cserepeket, csakugyan a remetéé volt. Jóval többre mentem a nyommal, mint ők: az ösvény a Kutyafej Barlanghoz vezetett, tudtam: ha a tengerparti sétányokkal egy irányban nem talállok rá az ösvény mentén, a barlangban kell keresnem.

Többé nem is törődtem üldözőimmel, felhúzódtam az erőd közelébe: vártam, hátha mégis megérkezik a tábornok. Soká üldögéltem tétlenül. Egész délután csupán négy turista vetődött arra, s a dülást látván csak egy merészkedett be az erődbe; egy korosabb asszony meg két ujjal sorra felemelte ruhadarabjaimat, szakértelemmel vizsgálgatta, majd a földre ejtette őket, aztán a virágok közt szemlélődött, egy szép kis pálmahajtást magához vett, s távozott. Nem adtam életjelt magamról. Üldözőim már rég hazamentek, amikor alkonyatkor, mintha csak a földből nőtt volna ki, megjelent a tábornok. Meglepődve nézett körül, aztán berohant az erődbe, körüljárta, megállt előtte, „Előjöhetsz, fiú, úgyis tudom, hogy itt vagy”, szólt nem túlságosan hangosan, én azonban veszteg maradtam, látni akartam, vajon lopva követte-e valaki, s hagytam, hogy egy negyedórányi időzés után útnak induljon a város felé. Senki sem jött elő, nyomában semmi nesz. Elébe vágtam az ösvényen.

„Mégis itt vagy, fiú? Micsoda cirkusz történt nálatok?”, kérdezte kicsit sem csodálkozva, hogy az égből pottyantam elébe, „A város restellte, hogy tábornokunk egy ilyen odúba látogasson”, mondtam, s betessékeltem egy vadcsapásra, „Á, azért ült a nyakamon egész délután a városelnök! Bármint mondtam neki, nem tágitott. Végül már azt ajánlottam, tartson velem. Azzal vigasztalt, hogy már nyilván a rács

mögött ülsz”, nevetgélte a tábornok, de hangjából neheztelés érződött.

Megtorpantam. „Akkor mégis lehet, hogy követték”, szoltam halkán. „Kötve hiszem; azzal váltunk el, hogy félóra múlva nála találkozzunk egy kártyapartira. Megfeledekzel róla, hogy fufangért én sem megyek a szomszédba”, szolt szemrehányóan a tábornok. „Hallott-e valami hírt a temetőcsőszről?”, kérdeztem s megálltam, egy fügefafa alatt helyet mutattam a tábornoknak, magam meg négy-öt lépéssel arrébb telepedtem le. „Semmit. De meg kell mondanom, fiú, nem helyeslem a tetteidet. Ha jogomban állna, hogy letartóztassalak, egy percig sem haboznék”. szolt és körülményesen rágyújtott.

Elmosolyodtam. Közben bealkonyodott. Körülöttünk nyugodalmassend, a városból tompa zaj hullámozott. A fények sorra kigyulladtak. „Magától nem is vártam mást”, mondtam halkán. „Mondd csak, minek képzeled te magad?”, tört ki belőle szenvedélyesen a felháborodás, „Megváltónak? Főbírónak? Az igazság egyetlen bajnokának?”, de kérdésére nem válaszoltam, sem akkor, sem később. Derengeni kezdett: az emberek rokonszenvvel nézik az egyszerű, kerek határozottságot, de csak akkor, ha pusztán jellemként nyilvánul meg és semmire sem irányul; mihelyt cselekvésre szánom el magam, valaki mezején találom magam, s ha intézkedem, valaki feleslegesnek találja magát, s mert nem válogatom a mezőket, a feleslegességet érzők köre egyre bővül; rokonszenvük ellenére beteljesítik rajtam törvényüket, többé már nincs szó igazságról vagy igazságtalanságról. „A remetét kilakoltatták a szabad ég alá. Maga miatt. A temetőcsősz letartóztatták és meghurcolták. A rendőr tehetetlensége meg a valódi rablók kerekét oldása miatt. S ha valaki nem tűri, hogy a sértett önérzetűek csupán bűnbakon töltsék ki bosszújukat, akkor az nyilván elítélendő. Mi mást várhattam volna magától?”, mondtam halkán, kihívóan.

„Igaz. De a rendőr nem ússza meg büntetés nélkül visszaélését, nyugodt lehetsz”, szolt túrtóztatva magát a tábornok, „csak hogy nyilván a csősznek is volt része abban, hogy a rács mögé került. És te talán ártatlanul jutsz majd oda? Ide hallgass: rendnek kell lennie! Legelőször valamelyest!”, kiáltott fel tompán, s felemelte kezét a félhomályban. „Fordított világ!”, kiáltottam megvetéssel, „A rendet a melléfogásokban követeli meg: a rendőr énutánam futkos, egész délután ezt a hegyet cserkészte! De hol a rend a rablókkal? Zavartalanul sétálgatnak”, s villogó szemmel mutattam a város felé, majd hirtelen elfogott a lemondás: kát a szót vesztegetni.

„Már tavaly mondtam: más nyelven beszélünk. Van-e még valami mondanivalója?”, kérdeztem egészen halkán, felkészülve rá, hogy a tábornok szó nélkül felkel és faképnél hagy, én meg mozdulatlanul, ülve nézek utána. De ő sem mozdult. „Bolond vagy te, fiú”, mondta végül keserűen, „ha veled vagyok, tükön ülök, ha meg nem látlak, az az érzésem, veled érthetnék legjobban szót”, dűnnyögte, ismét rágyújtott, „na, legfeljebb ennyit mondhatok még”, fejezte be leverten.

Nem válaszoltam neki, pedig akkor megvilágosodott előttem az a bizonytalan, nyugtalanító érzés, amelyet akkor éreztem, amikor csak rá gondoltam: ha egy korosztályhoz tartoznánk, nyilván olyan elvá-

laszthatatlan barátok volnánk, akik egy életen át elkecseregetten viaskodnak egymással, ezerszer elátkozzák egymást, de se látnak, se hallanak egymás nélkül. Az ember így sohasem állhat a saját talpára. Két lábon futó meghasadt fél, négy lábon fut az egész.

„Legfeljebb még azt akartam elújságolni”, dűnnyögte a tábornok, „hogy feladtam egy elvemet”, de mivel nem kérdeztem, csak szótlánul néztem rá, folytatta: „Még senkinek sem mondtam, csak neked: kijártam a városnak egy vízgyárat. Legfrissebb találmány: tengervízből ivóvizet gyárt. Még az év folyamán megérkezik”, mondta, s ha nincs sötét, láthatta volna, hogy szíven talált: sápadt voltam, mint a viasz. Egyszerre ezer baj tört rám: a fenekem sajgott a kavicsoktól, a lábam ki kellett nyújtanom, mert zsibbadni kezdett, a kezem elernyesztenem, mert görcsbe rándult. Akkor hát befellegzett, pontot tehetünk.

Ajkamat keserű kárörömmel biggyesztettem le: így hát Bert meg Mario is hiába fáradt. S abban a pillanatban váratlanul meleg öntött el: nyomban fel kellene kerekednem, beállítanom hozzájuk: fiúk, rajta, egy-két hónapotok van még, ha már nekem nem sikerült, csináljátok csak; mindben segítségetekre lennék, ha ugyan értenék valamihez. Alig hallottam a tábornok szavait, pedig felvillanyozva, melegen beszélt, öreges szószátyársággal; az Antialkoholista Liga országos elnöke régi jó barátja, egyszer hát azt mondta neki: ahol nincs víz, az emberek sok bort isznak, elképzelheted, mire van ítélve a szigetek népe; s noha a tábornok szavait ugratásnak vette, mert tudta jól, hogy esze ágában sincs felcsapni antialkoholistának, az ötlet tetszett neki, s a nemzetközi szervezetnél nagy lármát csapott a víz nélküli szigetekről, úgyhogy az örömmel ajándékozott két vízgyárat az országos ligának.

„Hiszen, fiú, nem is örülsz ennek a nagy eseménynek!”, kapott észbe zavartan a tábornok, „A te ötleted volt ez a víz!”, szólt meglepődve, „De örülök”, szóltam színtelen hangon, „csak az bánt, hogy már csupán idegen szerezhetsz örömet az embereknek, nem az, aki fáradságáért érdemes volna rá”, szóltam kegyetlenül, s a tábornok nyomban fel is állt, elképedten, leverten nézett rám, „Sajnálom, én tulajdonképpen neked akartam örömet szerezni”, szólt megbántottan, s egy gombócot kellett lenyelnem, hogy engesztelés helyett visszautasítsam rámtukmált áldozatát, „Ilyen a világ”, mondtam halkán.

Elment, én meg soká ott üldögéltem tétlenül. Amikor felkelt a hold, fogtam ruháimat, batyuba kötöttem, s a remete keresésére indultam, de az ösvény mentén sehol sem leltem rá, midőn pedig pirkadatkor megérkeztem a Kutyafej Barlanghoz, s körös-körül még csak állatnyomokat sem találtam, kimerülten nyúltam végig egy lapos kősziklán. A nap már magasan járt az égen, amikor felébredtem. Ismét a remete keresésére indultam, útközben elrejtettem néhány csapdát a nyulaknak, s már délutánba hajlott a nap, amikor a Vörös Barlangtól egy kőhajításnyira friss, de már kihűlt hamurakásra bukkantam, s közvetlenül mögöttem, egy kiugró, lapos szikla alatt a remete fekhelyét fedeztem fel: a lesöpört kavicsok, a bokrocskák itt-ott letöredezett gallyacskái, botjának jól kivehető nyoma erről árulkodott. Visszasiettem, sorra jártam a csapdáimat, az egyikken csakugyan fennakadt egy nyúl, megnyúztam, fűgén megsütöttem, a felét becsoma-

goltam, egy kis fület és jánoskenyeret tettem mellé, ismét felkerestem a remete tanyáját, s mert őt nem találtam ott, a csomagocskát a hamurakásnál hagytam.

Másnap sem találtam rá, a csomagocska érintetlen volt. Friss nyomokra sem leltem. Egész nap a hegyekben kószáltam, felkutattam minden zugot, s mégsem jutottam nyomára. Aligha hihettem, hogy levonult a városba, mégis, amikor bealkonyodott, ott álltam Mandina asszony olajfaligetében, alig egy kőhajításnyira a háztól, s láttam, amint a kivilágított teraszon Elvira vacsorához terít, Mandina asszony a hintaszékben ül és cseveg, Olivera pedig a lugas alatt áll és az alkonyba kémlel; látnia kellett engem, sőt úgy rémlett, hogy kezével intett is felém, de egy szót sem szólt rólam a vacsora alatt.

Elvira életrevaló hévvel latolgatta, kit lehetne fülöncsípni egy kiadós csónakkirándulásra, s egy tucatra való fiúról csúfondáros képet festett, Mario is megkapta a magáét lapátnyi fülei miatt, Mandina asszony meg ártatlanul célozgatott az élet habzsolása és a mértéktartás viszontagságaira Olivera egyre csak azt hajtogatta, hogy inkább a hegyekben volna kedve kószálni. Tanácstalanul álldogáltam: a remete felől itt tudhatnék meg valami bizonyosat, ha egyáltalán megtudhatnék, a gondomat is csak itt oszthatnám meg valakivel, ha ugyan megoszthatom. De sehogy sem szánhattam rá magam arra a pár lépésre. Vacsora után Olivera ismét kiállt a lugas elé, aztán szótlanul, andalogva felém indult, én kitértem előle, ő ismét felém fordult, kerülgettük egymást szótlanul a sötét ligetben, hallottuk egymás neszt, láttuk körvonalait, egy kőhajításon belül voltunk egymáshoz, de egy szót sem szóltunk: végül sarokba szorított, átugrottam a kőfalon, és a hegyekbe menekültem.

Másnap délután az Ördög-öböl tájékán bukkantam újabb nyomokra, hamurakásra, krumplihéjra, s a nagy konzervdobozra, amelyben a remete főzni szokott. Ott állt egy kiugró kőlap alatt, az alján egy-két ujjnyi kihűlt leves. Megörültem: ezért még visszajön. A leves mellé tettem a nyúlpecsenyés csomagot, egy ideig váraкоztam, aztán arra gondolva, hogy a remete ismét kereket oldhat, ha meglát, visszamentem a Kutyafej Barlangba, s napok óta először volt nyugodalmas az éjszakám. Másnap reggel azonban ismét nyoma veszett a remetének: a csomagom szétdúlva, szanaszét csontmaradványok, valami vad talált rá, a konzervdoboz fellökve, egy-két krumplidarab ácsorgott árván, levét beitta a föld. Ide se tért vissza a remete. Még aznap dél előtt, mintegy öt kilométerrel arrébb, a hegy túlsó felén bukkantam rá a kalapjára, egy bokron akadt fenn: olyan ember látványa perdült elé, aki már arra is fáradt, hogy a kalapja után nyúljon, ha már egy ág leverte a fejéről. Ekkor már csak a legrosszabbra gondolhattam. Azonban hiába cserkésztem át az egész könnyéket, egyéb nyomra nem akadtam.

Hova legyenek nyomasztó gondommal? A Tata jutott eszembe: nem tanakszik: nem töpreng, cselekszik olyan egyszerűen, ahogy az ember vizet iszik vagy lélegzik, s aztán elválík: így vagy úgy. Délfelé járt már, amikor a kihalt falu fölötti dombra értem, s jó félóráig üldögéltem, kémleltem a tájat. Seholy egy áldott lélek; a Tata sem mutatkozott, csak Angelina bukkant elő egy pillanatra, szemetet vitt a ház

mögé. Óvatosan közelítettem meg a házat, jókorát kerültem, a kápolna felől ereszkedtem alá, fedezékek között surrantam tova, jól szénéztem a bokrok között.

Amikor betoppantam a sátorlappal félig fedett szobába, Angelina félig felhúzott lábbal heverészett fekhelyén, s valami könyvet olvasott. „Már vártam”, mondta s a szeme sem rebbent, felült, székkal kínálta. Ez a két szó mellbe vágott. Nem azért, mert egy lány, értelem szerint, szememre hányta, hogy nem jöttem előbb, hiszen tudhattam volna, hogy vár rám, sőt olyannyira megvárakoztattam, hogy ezt tudtomra is kellett adnia; még csak az sem hökkentette meg, hogy épp egy olyan lány mondta ezt, akitől feltűnő tartózkodása miatt igazán nem várhattam volna nyílt, kendőzetlen nekemrontást, még ha közben mozgásában, tartásában ugyanazt a hajthatatlan méltóságot, tartózkodást mutatja is, elszigetelő tekintetével ugyanazt a megközelíthetelenséget, mint korábban, hanem az képesített el igazán, hogy hanghordozásából, a két szó határozottságából a gazda érződött: „Már vártam”.

Balsejtelem fogott el. „Ebédelt már?”, kérdezte, s tagadó válaszomra szóltanul feltette a vizet, beledobott két konzervet, nekem konyakot töltött, saját magának meg vörös bort. „Hol a Tata?”, kérdeztem nyugtalanul. „Ó, hát akkor mégsem hozzám jött”, mondta, s az arcán egyetlen izom sem rezdült, hangszínezetéből sem lehetett semmit kihámozni; ha nem ül mellém, az asztalhoz, némi közvetlenséget nyilvánítva ezzel, nagyon is veszedelmes lánynak néztem volna, s igyekeztem volna mielőbb elmenekülni tőle.

„Hiszen akkor arról sem tud, hogy a Tata meghalt”, mondta gyengéden, de a szavában most is ott vibrált azoknak a határozottsága, akik sohasem vesznek el a fejüket. „Mikor?”, nyögtem ki porig sújtva, s meglepődve láttam, hogy Angelina cigarettára gyújt. „A Tata készlete”, válaszolta, s az asztalra tett cigarettás doboz felé intett, „nem tudok mihez kezdeni vele, azért szívom”, felvontam a szemöldökömet, „Mikor halt meg?”, kérdeztem türelmetlenül, „Aznap, amikor legutóbb itt járt”, szólta ismét gyengéden, s maga elé nézett.

„Mi történt vele?”, sürgettem, s valami a torkomat szorongatta. „Olyan hirtelen jött”, szólta csodálkozva, s mintha szemrehányás csengett volna ki hangjából, „egész délután a borbélyt várta, az meg nem jött; a Tata türelmetlenkedett, szitkozódott, dühöngött, de hát előfordult az máskor is”, újra töltött poharunkba, eloltotta a cigarettáját, felkelt, megnézte a forró vizet, „Az ég szerelmére, mondja már!”, kiáltottam rá kétségbeesetten, szörnyű gyanú emésztett, „A borbély csak este érkezett, s nagy vidáman fecsegni kezdett, hogy egész délután magát hajszolták a hegyen, a Tata erre szörnyű haragra gerjedt, toporzékolt, hadonászott, egyetlen mondatot sem tudott kinyögni, csak érthetetlen szavakat ordítózott, ököllel a borbélyra sújtott, s azt láttam csak, hogy egyikük jobbra vágódik el, másikuk balra”, mondta rezzenéstelen arccal, és felhajtotta borát, ismét felkelt, kihálászta a forró vízből a konzerveket, „Tán leszúrta az a kis szarházi?!”, ordítottam eltorzult arccal, „Nem”, válaszolta halkán Angelina, s háttal felém az ebédet tálalta; „szívészélhűdés érte. Amikor a borbély magá-

hoz tért, csónakba tettük, és bevezetünk a városba. Mikor beértünk, már halott volt.”

„Verje meg az isten ezt az átkozott kezemet”, emeltem zokogva az égnek görcsbe rándult ökleimet, s az ajtóhoz hátráltam, „soha semmit se teremthessen, forduljon ki belőle az élet, váljon üszkös doronggá!”, nyögdecsestem rekedten, s kétségbeesve néztem, hogy még mindig van benne élet, mozog, a levegőt markolássza, az üres semmit, nem azt a sziklát ott fenn a szirten üldözöm előtt; hideg zuhany ért, Angelina egy vödör vizet lódított rám, csöpögött rólam a szoba közepén, s midőn meghökkenve, lehülve, lassan látva is már, összeszorított szájjal közelítettem felé, s talán le akartam sújtani rá átkozott kezemmel, észrevettem, hogy szobor arcáról folyik a könny, bele a sonkás babfözelékbe, amelyet éppen az asztalra tett.

„Mintha csak azért volna az asszony, hogy gyámoltalan férfiakra életet verjen”, mondta halkán, de keményen, csak a hangja volt kissé ráspolyos, „csak a saját érzelmeikkel törődnek, az asszony legyen keményebb a sziklánál, bírja el a világ minden fájdalmát”, az üres dobozokat átdobálta a falon, csörömpölve táncoltak végig a hulladék-hegyen, „csak bizalmasan méricsgélnek, mint egy érzéstelen ágyast”, az étel az asztalon gözölgött, „az meg egyiküknek sem jut eszébe, hogy különb ember volt ő mindannyiuknál”, tányért tett az asztalra nesztelenül, „én tudom; amit maguk tudnak, az csak semmi!”, villant rám a szeme, „Egyen!”, szólt rám, s kihúzott derékka, összeszorított lábbal a székre ült.

Meg akartam szorítani a kezét, meg is csókolni, engesztelően, bocsátnakérem, de nem mertem hozzálépni. Egy falat se ment volna le a torkomon. Töltöttem a poharakba, s az övét odavittem hozzá, elvette tőlem, belekortyolt. „Azért vártam, mert amikor idekerültem, a Tata a lelkekre kötötte, hogy ha valami baj érné, egy kazettát adjak át magának”, mondta rezzenéstelen hangon, s szemével a kofferek felé intett.

A legkevésbé sem érdekelt a kazetta; az utóbbi napok sok mindent szertefoszlattak előttem, nem volt már mit várnom. „Meddig marad itt?”, kérdeztem, „Ameddig a készlet tart”, válaszolta Angelina; körülnéztem, legalább egy hónapra becsültem, „Maradjon magánál”, szóltam, „s majd ha elmegy, átadja Mandina asszonymak”, az ajtófélfának dőlve hosszan néztem a lányt, szép, karcsú nyaka elveszett leeresztett kékesfekete hajában, „Kihül az étel, ebédeljen”, mondta, hangjában mindig volt egy hajszálnyi parancs is, „Köszönöm, ma már nem ebédelek, inkább magammal vinnék egy-két konzervet meg kenyeret”, mondtam halkán, „Csak lepényem van, magam sütöm; ételért jöhet, amikor tetszik”, szólt ismét gyengéden.

„Angelina”, mondtam ki először a nevét, s mintha észre sem vette volna ezt a változást, „Angelina, ne vegye zaklatásnak: hogyan rendezte el a Tata temetését?”, kérdeztem kissé elfásultan, s bár kábulni kezdtem az italtól, mégis töltöttem magammak, „Sürgönyöztünk Venezuelába, s azt válaszolták, küldjük haza repülőgépen. Sok bonyodalommal járt”, mondta Angelina, és ismét cigarettára gyújtott, „Köszönöm a fáradságát”, mondtam, s szeme ekkor kissé megrebbent, „Magamért tettem”, szólt ismét méltóságteljesen.

„És amikor visszatért, rendben talált mindent?“, kérdeztem, s ügyeltem, az arcom semmit se áruljon el, „Nagyon jól ismerheti a népet“, vetette rám fürkészve a szemét, „sok mindent széthúztak. Lármát kellett csapnom, hogy az élettársa voltam. A rendőr szedte össze a holmit; amit még lehetett“, mondta Angelina, én meg bólogattam, s a hosszúra nyúlt csendben úgy éreztem, nincs már mit mondanunk egymásnak, az asztalra tettem poharamat, és elköszöntem.

„Várjon“, kelt fel Angelina, néhány konzervet meg egy nagy lepényt csomagolt be fürge ujjakkal, s ahogy átadta, mozdulatában ugyanaz a felbolygató szemérmesség volt, mint amikor első találkozásunkkor állig húzta magára a hálósákokot. „Mikor jön megint?“, kérdezte, s egyenest a szemembe nézett, de úgy, mintha a hátam mögött figyelne valamit, „Talán három nap múlva“, mondtam tanakodva, „estefelé“, toldottam meg, és elköszöntem.

Amikor az utcán visszanéztem, éppoly mozdulatlanul s talányosan ült a balkonon, mint legutóbb, amikor távoztam: szfinx, rejtelmes titkok anyja. Felmásztam a sziget belseje felé vezető dombra, s ott, ahol egyszer a tábormokkal egy délután a lépesmézet ettük, s keservesen bizonygattuk egymásnak igazunkat, eltűntem a bokrok között. Nagy kerülővel nyomban visszakanyarodtam a kápolnadombra, s egy mogyoróbokorba húzódva figyeltem a kihalt házakat, a parányi öblöt. Már azt hittem, hiába vesztegetem az időt, amikor Angelina megjelent a ház előtt, leballagott a tengerhez, s egy félreeső bokor alatt csónakba szállt; negyedóra se telt belé, s egy távoli öbölhajlatban a város felé fordult.

Leereszkedtem a házhoz; a szoba szakasztott úgy fogadott, mint amikor elhagytam, még a babfőzelék is érintetlenül állt az asztalon, kihűlve, megbőrösödve. Asztalhoz ültem, és jóévtággal elfogyasztottam két tányér főzeléket, megittam egy pohár bort. Egy ideig nézelődtem, de semmi különösre nem figyeltem fel. Az udvar kavicsai között keresgéltem, s végül találtam egy drótdarabot. Sorra kinyitottam a koffereket. Az elsőben izléses női ruhanemű díszelgett szépen élére rakva, a másik háromban a Tata ruhái, borotvája, horgászfelszerelése, apró műszerei, kellékei meg egy bezárt kis kazetta. Papírok sehol.

A kofferek mögött, a sarokban, egy közepes vászon utazótáska, felnyitottam a villámzárat, s nyomban láttam, hogy helyben vagyok. A fekhelyre tettem, kényelmesen elhelyezkedtem, jól megnéztem a beosztását, s egyenként kiszedtem belőle mindent. Vagy másfél tucat szebbnél szebb porcelán tégely került elő, pirinyók, karcsúak és öblöseks egyaránt, csak háromban volt szépítőszer, a többi üresen vilámlant elém. Mit jelentenek ezek a tégelyek? Nénikém a tyúkfészekbe rakott egyet-egyet, a baromfi mindig összetévesztette a tojással, kotló is ült rajtuk félelmetes türelemmel és féltéssel. Kerek, nikkal keretes tükröt vettem elő, belenéztem, elijedtem hatalmas fejemtől, a felnagyított ráncoktól, majd búzaszemnyi szakálltövektől, drótkéfe államtól, fordítottam egyet a tükrön, akkorára zsugorodott össze a fejem, mint az öklöm.

Egy vaskos könyvet szedtem elő, anatómia az orvostanhallgatók számára; belelapoztam, helyenként piros ceruzával volt aláhúzva a

szöveg, két cédula hullott ki belőle, az egyikben valami számtani művelet, alatta kiírt, kerek betűkkel; „Mondtam már, hogy nem fogadok látogatókat”, a másikon valami recept, ugyanazokkal a kerek, ezúttal azonban kuszáltabb betűkkel, sehol semmi egyéb. Fésű, hajkefe, manikűrkészlet, egy kis dobozban varróeszközök, néhány zsebkendő, muszlin hajkötő, aztán egy vastag kockás füzet, amelyből egy kék boríték hullott elő. A pecsét Novi Sadot jelzett. Kinyitottam, elolvastam. „Édes Linám”, így kezdődött a levél. Az anyja írta. Elszorult a torkom. Sok-sok baj. Eleget tudtam róla. Azok közé az egyetemisták közé tartozik, akik minden nyáron előzőnlík a tengerpartot, pincéreként, portásként, tolmácsként, idegenvezetőként keresik a kenyerüket.

Mindent sorjában visszaraktam a táskába, a táskát meg a kofferok mögé, s az asztalhoz ültem, megittam szép lassan a fél üveg bort, aztán kísértéltem a ház elé. Gyönyörűen süttött a nap, elárasztott a késő délutáni bágyasztó, kellemes meleg. Az árnyak hosszúra nőttek, a vágyak kurtára zsugorodtak: csak üldögélni s nézni a tájat, maga az élet pörén is elég. A gőzhajó nagy hullámot verve törtetett a város felé, a sirályok mind utána eredtek, aztán megint sehol semmi sem mozdult. Időnként egy számár ordított túlhan a hegyen, távoli, tompa rezgés.

Soká üldögéltem a dárdás agavék között, mire ismét megpillantottam Angelina közeledő csónakját. Egyedül jött. Kikötött a tengerre hajló bokor tövében. Felkapott egy tömött hálót, s a partra ugrott. Ringó léptekkel ment a kis mólóhoz, fürdőruhára vetkőzött, és belevetette magát a tengerbe. Soká úszkált, fel-alá bukdácsolt, gyönyörűség volt nézni kecses mozdulatait. Amikor felkapaszkodott a mólóra, hullámzott a keble a kifulladásától; elvetette magát, s olyan élvezettel sütkérezett hol erre, hol arra fordulva, mint a verebek a porban. Már-mát alkonyodott, s azt hittem, le kell majd mennem hozzá, amikor felpattant, felkapta a ruháját s egyenes derékkal, felszegett fejvel felém tartott. Kitértém útjából, elrejtőztem, gyanútlanul ment el mellettem, s szebbnek találtam, mint valaha.

Amikor belépett a szobába, tekintete tüstént megakadt a főzelékes tálon, sietve letette ruháját, kiállt a ház elé, nézelődött, megkerülte a házat, egy ideig a hegyoldalt fürkészte, aztán lassú, ruganyos léptekkel jött befelé, s csak véletlenül tévedt fel a tekintete a balkonra: ott ültem mozdulatlanul az ő megszokott helyén. „Már visszajöttél?”, kérdezte, s alig látható mosoly futott végig az arcán, bölintottam neki, „Vagy el se mentél?”, húzta fel egy leheletnyit a szemöldökét, s nemet intettem neki, elmosolyodott; nyilván észre sem vette, hogy letegezett.

Lejöttem a rozoga lépcsőn, Angelina megvárta, s bevezetett a szobába, „Beugrottam a városba, vettem egy-két apróságot”, mondta rezzenéstelen hangon, s hálójából paradicsomot, zöld paprikát, húst, öszibarackot, süteményt rakott ki függén, mindennel egyetlen mozdulattal megkínált, de én csak hallgattam, lehorgaszott fölve ácsorogtam a szobában, Angelina is tanácstalanul megállt a fekhelye mellett, „Vizes a trikóm, fázom”, nézett rám kérdő tekintettel, „Sose zavartasd magad”, mondtam, és sétálni kezdtem fel-alá, „Hiszen vizes, nem húzhatom rá a ruhám”, mondtam s szeme kerekre nyílt, „Sose zavartasd

magad”, ismételttem hangosabban; Angelina akkor karjára kapta ruháját, törülközőjét, s kifelé indult.

„Várj csak”, álltam el az útját, „mond, voltál-e a rendőri hivatalban?”, kérdeztem tőle, „Nem”, rázta meg a fejét, s szemöldökét megint egy kicsit felvonta, „Nézd, gyorsabban futok, mint ahogy te evezel”, mondtam, s a szemébe néztem, „a város feletti dombon álltam, amikor kikötöttél. Első utad a rendőrhöz vezetett”, dűnnyögtem, amennyire csak lehetett, színtelen hangon, „Nem”, válaszolta, s alig láthatóan a fejét is megrázta.

Bal kézzel arcul csaptam, nekiesett a széknek, s felborította az asztalt. A babfőzelék a sarokba borult, az üveg csörömpölve szállt szét ezer szilánkra, egy pohár csengve gurult a kövön.

Egy pillanatra elviselhetetlen csend támadt. Angelina feltápászkodott, majd hirtelen szaggató zokogásban tört ki, elébem vetette magát, szorosán átölelte a lábamat, hogy majd megtántorodtam, „Voltál-e a rendőrnél?”, kérdeztem ismét, fejével zokogva igent intett, szét akartam feszíteni a kezét, az arcát akartam látni, hadd nézzen szembe önmagával, ő azonban még kétségbeesettebben fúrta a fejét nadrágomba, „És kijön-e ide három nap múlva?”, kérdeztem, Angelina fuldokolva bólintott, szétvágtam a lábam, elpattant az abroncs, hátraugrottam, Angelina egy pillanatra egyedül maradt a szoba közepén, térdelve, arca most is sima volt, csak szeme látszott elgyötörtnek, felpattant, fekhelyére vetette magát, kicsit párnájába rejtette arcát, s zokogott tovább.

„Mit tudsz a temetőcsőszről?”, kérdeztem s a fekhely mellé álltam, „Semmit”, nyögdécselte, „És a remetéről?”, kérdeztem halkan, s válaszként megrázta a fejét, „Elmégy a rendőrhöz, és megmondod neki, hogy egy hete eltűnt a remete”, mondtam kimérten, „s jobban tenné, ha őutána nyomozna”, emeltem fel kissé a hangom, Angelina bólintott, „megmondod neki, hogy hiába jön ide három nap múlva”. Angelina vállai csak úgy rázkódtak a zokogástól, „Igen”, szólt alig hallhatóan.

„Te meg összecsomagolsz és beköltözöl a városba”, mondtam neki, ő azonban ellenkezve megrázta a fejét, „Akkor mindennap eljövök és elverlek”, kiáltottam rá, de ő csak felvonta a vállát, egy szót se szőlt; mihez kezdjek vele, hogyan térítsem észhez, mivel tegyem jóvá, amit elkövettem, kezem a fejére tettem, dús fekete hajára, lehajoltam hozzá, párnájába fúrtam a fejem, megcsókoltam az arcát, felegyenesedtem, „Miért kellett ez neked?”, kérdeztem halkan, megfogta a kezemet, behúzta a feje alá, megcsókolta, tenyerembe hajtotta az arcát, és zokogott tovább, hangtalanul, csukladozva.

Elhúztam a kezemet, s halkan, zajtalanul távoztam. Odakinn megcsapott az esti, sós levegő, kesernyés volt a szám. Egyszerre futni kezdtem, s meg sem állhattam a Kutyafej Barlangig; épp bealkonyodott, amikor megérkeztem, úgy éreztem, el kell bújnóm valahova, minél mélyebbre, nagyon mélyre, azon nyomban lefeküdtem, s a fejemre húztam a pokrócomat. Elcsigázott voltam, s a nyelvem, akár a tapló; mintha beláthatatlan tengeren gyalog keltem volna át, és schol egy kortynyi víz. Rossz álmom volt, többször felriadtam, s reggel fáradtan ébredtem.

Egész nap a remetét kerestem, de már csak ímmel-ámmal. Az emberek messze elkerültem; ha emberi hang ütötte meg a fülem, bármily távoli is, összerezzenem. Már alkonyodott, amikor megint elmentem a kihalt falu fölé, a dombra, s aztán még heteken át majd mindennap sokáig ültem ott s néztem a házakat, az öblöt, Angelina órákon át a mólon hevert mozdulatlanul, magányosan, nagy ritkán a vízbe mártózott, leírt egy-egy kurta kört, aztán megint csak vissza a napra, s mindig sötét volt már, amikor felkaptatott a házikóhoz. Sohasem tértem be hozzá, s megértem azt a napot is, amikor kihaltan fogadott az öböl.

Egy este, amikor hazaérkeztem a Kutyafej Barlangba, holmimon egy cédulát találtam, rajta öklömnyi kavics. „Egész délután vártalak. Holnap megint jövök. Várj meg. Bert.” Sokáig üldögéltem, kezemben a cédulával, s tudtam már, hogy nem várom meg. Reggel összeszedtem a holmimat, és átköltöztem a Vörös Barlangba.

Égett a talpam alatt a föld.

(Folytatása következik)